

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Vera sententia duplici conclusione statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

quam procedere ubi fuerit super pravitate hæretica procedendum. Et in cap. *Dolentes*, de celebratione Missarum, præcipitur Clericis, ut *divinum officium, nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent pariter & devotè*: hæresis autem peccatum mentis est; amor & odium actus interni, devotio etiam interior actus est.

16. Respondeo ad Ecclesiam pertinere suis legibus dirigere homines ad vitam æternam, non quomodocumque, sed cogendo & judicando; unde cum ipsa non judicet de actibus purè internis, sed in judicio Dei reserventur, non potest eos præcipere aut prohibere, si purè interiores sunt. Unde ad capita juris citata, dicendum est, quod hæresis prohibetur ab Ecclesia, & punitur excommunicationis pœnâ, non ut purè mentalis est, sed ut conjuncta est cum exteriori. Similiter odium & amor puniuntur, ut conjuncta sunt cum actibus exterioribus, & interna devotio præcipitur, ut conjuncta est orationi vocali.

17. Objicies quartò contra tertiam conclusionem: Lex humana præcipere aut prohibere non potest nisi illos actus de quibus potest judicium ferre: Sed non potest judicare de actibus internis, qui per exteriores sufficienter non manifestantur, cum Ecclesia neque Republica secularis judicent de occultis; ut enim dicitur in cap. *Tua nos, de simonia: Nobis datum est de manifestis tantum modo judicare*: Ergo lex humana non potest præcipere aut prohibere actus illos internos, qui per exteriores sufficienter non manifestantur, quamvis illis per se connectantur.

18. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad hoc enim ut lex humana de actu interno judicium ferre possit, non requiritur quod actus internus sufficienter per externum exprimat, sed sufficit & requiritur quod habeat connexionem per se cum externo, de quo potest judicium ferre, tunc enim, saltem indirectè, potest judicium & legem ferre supra actum internum. Si verò actus internus sit per se causa actus exterioris, & sufficienter per illum manifestetur, lex humana directè supra illum judicium & legem ferre potest.

19. Objicies quintò contra ultimam conclusionem: Ecclesia potest punire actum interiore, qui tantum per accidens connectitur cum exteriori: Ergo & illum præcipere vel prohibere. Consequentia patet; Antecedens probatur ex cap. *Commisissa*, de electione & electi potestate in 6. ubi imponitur pœna privationis fructuum ei qui parochiale beneficium recipit cum intentione non suscipiendi sacerdotium intra annum.

20. Respondeo, negando Antecedens, & ad ejus probationem dico, quod Ecclesia ibi non punit illum actum interiore, sed exteriorem recipiendi beneficium, quem non vult punire, nisi adjuncto illo actu interno ut conditione; vult enim quod Clericus non faciat fructus suos, nisi receperit beneficium parochiale cum intentione suscipiendi sacerdotium intra annum; quod optimè facere potest, nam licet non possit Ecclesia suâ lege actus internos per accidens cum externis conjunctos prohibere vel præcipere, potest tamen eos requirere ut conditionem externi contractus, quâ non impletâ, contrahens non acquirat jus in rem sub tali conditione acceptatam. Sicut si quis vellet alicui pauperi dare elemosynam sub hac conditione ut cum devotione & attentione interiori oraret, actum internum non

A præciperet, sed tantum illum requireret ut conditionem quâ non positâ nollet in pauperem transferre dominium elemosinæ exterioris.

Addunt aliqui, pœnam restitutionis fructuum perceptorum, non statim propter transgressionem legis Ecclesiasticæ, sed divinæ naturalis, quâ tenetur qui parochiale beneficium accipit, se idoneum ministrum talis beneficii reddere. Nec refert, quod aliâ viâ possit hic fructus percepti beneficii compensare, & aliis obsequiis suos reddere; nam hoc ipso quod Ecclesia determinat certum genus officij, quod beneficiarius debeat in compensationem accepti beneficii præstare, non est amplius in ejus potestate illud mutare: sicut hoc ipso quod Ecclesia suâ lege determinat præceptum divinum de sabbato sanctificando, per auditionem sacri, non est amplius in potestate fidelium illud in aliud opus commutare.

ARTICVLVS II.

Virum leges humane tam civiles quàm Ecclesiasticæ obligare possint in foro conscientie, ita quod eas transgrediens reus sit culpe apud Deum?

C Valdenses apud Guidonem lib. de hæresibus, Marsilius de Padua, Joannes Wiclef, & Joannes Hus ex Bellarmino 4. de Pontifice cap. 15. negant ullam legem humanam, sive Ecclesiasticam sit, sive civilem, in conscientia obligare. Hos secutus est Calvinus 4. instit. cap. 15. & sequentibus, ubi tamen concedat, Prælatos & Magistratus politicos, posse leges aliquas ad conservationem disciplinae & pacis inter cives præscribere; negat tamen eas in conscientia obligare, cum conscientia (inquit) soli Deo subdita sit, ideoque ab eo solo ligari seu lege coerceri possit.

D Ab hac sententia seu potius errore non longè distare videtur Joannes Gerson, Cancellarius Parisiensis, Tract. de vita spiritali, lect. 4. alphabeto 62. ubi admittit quidem, leges humanas, maxime Ecclesiasticas, habere vim obligandi in conscientia, contendit tamen eas vim illam à solo Deo, vel à Christo habere, non verò à legislatoribus humanis, qui dum leges condunt, solùm declarant obligationem quam Deus imponit, ipsi verò nullam obligationem in foro conscientie imponunt. Exemplum affert de ægrotis, qui tenentur in conscientia Medicis obedire, non quòd Medici imperandi auctoritatem habeant, sed quia declarant id ad quod ægrotus lege naturali & divinâ tenetur. Gersonem sequitur Almainus Tract. de potest. Ecclesiast. quæst. 1. cap. 11. quantum ad leges civiles, sed non quantum ad Ecclesiasticas. Ut hic error confutetur, & communis ac vera sententia declaretur, sit

§. I.

Vera sententia duplici conclusione statuitur.

Dico primò, leges humanas Ecclesiasticas habere vim obligandi ad culpam, & in foro conscientie.

Conclusio est certa de fide, ac definita in Concilio Constantensi sess. 8. & 11. contra Wiclef, & Joannem Hus, & in bulla Leonis X. contra Iu,

therum, & contra hos & alios hæreticos in Tridentino sess. 7. can. 8. his verbis: *Si quis dixerit baptizatos liberos esse ab omnibus sanctæ Ecclesie præceptis, quæ vel scripta vel tradita sunt, ita ut ea observare non teneantur, anathema sit.*

24. Id etiam constat ex variis Scripturæ testimoniis, Christus enim Matth. 18. sic pronuntiat: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus.* Ubi Chrysostomus homil. 61. *Considera quomodo Publicanum ad exemplum summa nequitiæ posuit.* Præceptis ergo Ecclesiæ non obedire, summæ nequitiæ est. Item Christus Lucæ 10. ait: *Qui vos spernit, me spernit.* Et Paulus ad Hebræos 13. *Obedite præpositis vestris, & subiacete eis: ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddiuri.* Demum idem Apostolus ait 1. ad Corinth. 10. *Præcipio ego, non Dominus.* Et Actorum 15. Apostoli dicunt: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria &c.* Quibus locis designatur specialis potestas legum Ecclesiasticarum obligandi in foro conscientiæ, ut procedunt à Legislatibus humanis, aliàs non diceret Paulus: *Præcipio ego, non Dominus,* nec Apostoli: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Neque hoc ultimo loco continetur solum consilium, ut hæretici volunt, iis enim contineri præceptum in conscientia obligans, indicant verba illa *Oneris, & Necessaria,* docentque Chrysostomus ibi homil. 33. Hieronymus Ezechiel. 44. versu 31. Augustinus lib. 32. contra Faustum cap. 13. & alij. Hæc conclusio magis constabit ex dicendis in sequenti.

Dico secundò, etiam leges civiles & politicas, posse ad culpam obligare, & necessitatem in foro conscientiæ imponere.

25. Probatum primò ex Scriptura, dicitur enim 1. Petri 2. *Subditi igitur estote omni humanae creaturæ, sive Regi quasi præcellentis, sive Ducibus tanquam ab eo missis, in vindictam malefactorum, &c. Hæc est enim voluntas Dei.* Et 2. Petri 2. dicitur eos qui spernunt dominationem, reservari in diem judicii cruciandos. Et ad Rom. 13. *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Quod de damnatione etiam apud Deum Chrysostomus & alij Interpretes ibidem intelligunt. Et versu 5. *Idèoque necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.* Addit ibidem versu 4. *Principes esse Dei ministros, unde qui illis resistit, Deo resistit, adeoque Deum offendit.*

26. Probatum secundò ratione D. Thomæ hic art. 4. *Lex humana, sive civilis, sive Ecclesiastica, derivatur à lege æterna: Ergo habet vim obligandi in foro conscientiæ. Antecedens est certum, & constat ex illo Proverb. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.* Consequentia verò probatur. Quod derivatur ab aliquo, participat rationem ejus suo modo, scilicet juxta suam naturam: cum igitur de ratione legis æternæ sit obligare posse in foro conscientiæ creaturam rationalem, cum peccatum sit dictum, factum, vel concupitum, contra legem æternam, id ipsum etiam erit de ratione legis humanæ, sive civilis, sive Ecclesiasticæ, suo modo: & juxta suam naturam.

27. Dices, si leges civiles & Ecclesiasticæ ab æterna deriventur, non erunt humanæ, sed divinæ: At hoc dici nequit: Ergo nec illud.

Respondeo negando sequelam, licet enim le-

ges civiles & Ecclesiasticæ ab æterna deriventur, non tamen immediatè (hoc enim solum competit legi divinæ & naturali) sed mediatè duntaxat, mediante scilicet discursu humano, deducto ex principiis naturalibus & divinis: hoc verò sufficit ut leges illæ humanæ censeantur, & non divinæ, vel naturales, quia conclusio, juxta regulas Dialecticorum, semper sequitur debiliorem partem. Quemadmodum in disputatione Proemiali Theologiæ docuimus, Theologiam esse habitum entitativè naturalem: quia licet conclusiones Theologiæ procedant ex principiis supernaturalibus & revelatis, ex illis tamen non deducuntur, nisi mediante discursu naturali intellectus humani, qui est causa proxima & immediata habitus Theologiæ.

Probatum tertio, ratione quâ utitur Amicus in Tractatu de legibus disp. 5. sect. 6. Potestas obligandi in conscientia reperitur in quavis communitate imperfecta, quæ constat ex viro, uxore, filiis, ac famulis: Ergo multò magis reperiri debet in communitate perfecta, quæ constat ex magistratu & civibus, sive Rege & subditis. Antecedens constat ex Deuteronomio. 21. ubi jubetur morte puniri filium inobedientem & contumacem, & ex Apostolo ad Ephes. 5. & Coloss. 3. ubi hortatur mulieres ut subditæ sint viris suis. Item ex 1. Petri 2. ubi servi monentur, ut subditi sint dominis suis. Consequentia verò probatur ex eo quod magis debitum est obedire Principi, propter bonum Reipublicæ, quàm Patrifamilias, propter bonum unius domus, nam quò bonum est universalius, eò divinius.

Id confirmat exemplo præcepti quod tulit Saul de non comedendo quidquam usque ad vesperam, 1. Regum 14. tale enim præceptum obligasse in conscientia, constat ex eo quod ejus transgressio in persona Jonathæ filij Saulis, adeò displicerit Deo, ut noluerit Deus propter talem transgressionem à Saule consultus respondere.

Demum suaderi potest conclusio ex duplici inconvenienti quod sequitur ex adversa sententia: Si enim humana lex, sive Ecclesiastica, sive civilis, non posset ad culpam & in foro conscientiæ homines obligare, nimis debilis & inefficax esset sæpèque suo fine eam frustrari contingeret, cum frequenter violari posset absque periculo incurrendi pœnam externam. Præterea cum Legislator humanus habeat jus ut sibi obediat, dum aliquid justum præcipit suis legibus, si subditi non tenerentur in conscientia obedire, sed haberet jus ad non obediendum, daretur bellum justum ex utraque parte, quod implicat, per se loquendo.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra præcedentes conclusiones objiciunt in primis hæretici: Christus per passionem & mortem suam nos vindicavit, & ab omni lege & servitute liberavit, ut sæpe ait Apostolus: Ergo subiectio ad leges humanas, & obligatio ad eas observandas, libertati Christianæ repugnat, eamque penitus destruit.

Sed nego Consequentiam, libertas enim Christiana, quam tantopere jactant hæretici, non consistit in eo quod debeamus esse immunes & liberi ab observatione legum etiam humanarum, & quod tantum præcepto fidei obligemur, sed ipsa in tribus præcipue consistit. Primò in immunitate